

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 3 april – 12:30 uur d.d. 4 april

5.1.2e Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet en/of geïsoleerd Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorginstellingen en personeel PGB-houders Patiënten wiens behandeling is uitgesteld 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek dat zich (o.a. op sociale media) zorgen maakt Politici

Samenvatting

- Veel aandacht vanochtend voor de oproep zoveel mogelijk thuis te blijven dit weekend. Diverse gemeenten en steden communiceren over hun genomen maatregelen. Men is er zeker niet gerust op dat iedereen zich aan de regels zal houden. "We volgen het nauwgezet en bekijken het van uur tot uur" -zo klinkt het enigszins ongerust. Media herinneren mensen daarbij aan de NL-Alert van twee weken geleden. Er komen wat verhalen binnen dat de boot naar Texel druk zou zijn, maar [livebeelden vanaf de veerhaven](#) nuanceren dat wat (circa 50 zichtbare auto's stonden om 12:00 uur in de rij om aan boord te gaan.)
- Het was de week van de afvlakkende groei, zo vatten media het samen. Ook ziekenhuisopnames laten een wat lagere groei zien. Hoopvol, maar we zijn er nog lang niet, zo is de boodschap. En dan is het morgen ook nog Dé Dag -de dag dat er 2.400 IC-bedden moeten zijn. FD concludeert dat Nederland hier 'hortend en stotend' naartoe werkt. En: zal het genoeg zijn? Fase 3 blijft dreigend boven de markt hangen.
- Wat negatief inspeelt op het sentiment van 'we zijn er nog lang niet', zijn de cijfers van het CBS die laten zien dat er mogelijk twee keer zo veel slachtoffers zijn gevallen door corona dan eerder gedacht.
- Het 'duivelse dilemma' blijft de gemoederen bezighouden: hoe zwaar mogen de maatregelen zijn om de gezondheid van mensen te beschermen als je weet dat het grote economische en maatschappelijk gevolgen zal hebben voor de volgende generatie(s)? De economische horrorverhalen uit de VS met miljoenen ontslagen zet dat duivelse dilemma wat meer op scherp.
- Een meerderheid van de Nederlandse bevolking (58%) verwacht dat er nog zeker zes maanden beperkende maatregelen vanwege de corona-epidemie zullen blijven gelden, blijkt uit onderzoek van I&O Research.

Karakterisering berichtgeving

- De grote thema's van dit weekend komen terug op de voorpagina's: gaat Nederland zich gedragen met het mooie weer? De IC-capaciteit. En de maatregelen van social distancing die (in ieder geval) nog enkele weken duren.
- Veel achtergrondverhalen van allerlei betrokkenen bij de coronacrisis: patiënten, artsen, gedupeerde ondernemers, bestuurders. Ook veel uitgebreide stukken over de situatie in het buitenland. Vooral de economische kaalslag die zich in de VS voordoet, krijgt aandacht.
- Volkskrant schrijft een reconstructie over 'Ruttes crisisteam' en stelt dat, na enige tijd, de crisis nu strak wordt aangestuurd in de 'War Room van Rutte'. "Zelfs de koning doet mee", zo klinkt het.
- NRC schenkt aandacht aan de 'morele keuze' die gemaakt zal moeten worden bij de volle IC's. Artsen willen die keuze niet maken, en vinden dat de politiek dit moet doen.
- Ook schrijven media volop over de lastige keuze die in de voetbalwereld moet worden gemaakt. Grote tegenstrijdige belangen. "Achter de krakende poorten van saamhorigheid, regeren de wetten van geld en eigenbelang", zo vat Willem Vissers (Volkskrant) het treffend samen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)**Slachtoffers**

- CBS meldt dat het aantal overledenen in Brabant en Limburg in week 13 zo'n 80% hoger ligt dan in de eerste tien weken van het jaar. Het CBS meldt ook dat het coronavirus dodelijker is dan de griepgolf van 2017-

2018. Volgens het CBS zijn waarschijnlijk in de tweede helft van maart veel meer doden te betreuren als gevolg van het coronavirus dan eerder in het jaar.

- Veel ouderen durven uit angst voor het coronavirus niet te verhuizen naar een verpleeghuis. Ze zijn bang voor besmetting en vrezen te vereenzamen nu verpleeghuizen sinds 20 maart alle bezoeken waken. Dat meldt ActiZ in het programma Meldpunt van Omroep MAX.
- Naar schatting zal tot 80 procent van de patiënten die langdurig op de IC hebben gelegen, lijden aan Post-Intensive-Care-Syndrom (PICS), dat een waaier aan ernstige klachten veroorzaakt. Het is veelal een combinatie tussen fysieke klachten (chronische pijn, spierzwakte), cognitieve klachten (geheugenverlies bijvoorbeeld) en psychische problemen als angsten en depressie.

Identiteiten

- De zes maanden oude baby met corona die gisteren werd opgenomen in het Amstelland Ziekenhuis in Amstelveen is aan de beterende hand en is weer thuis.
- De Belgische krant Het Belang van Limburg plaatst 13 bladzijden met overlijdensberichten van in totaal 145 mensen die in drie weken tijd zijn overleden aan corona.

Oorzaken

- Maurice de Hond denkt dat het weer waarschijnlijk van grote invloed is op de verspreiding van het virus. "In de VS zie ik spectaculaire verschillen. In de staat New York zijn twintig keer meer mensen besmet dan in de staat Californië, terwijl in beide staten ongeveer op hetzelfde moment het virus opdook. Ik vermoed sterk dat die verschillen te maken hebben met luchtvochtigheid." De Hond wil pleiten om bij droog en koud weer de mond te bedekken met een sjaal. Het Reformatorisch Dagblad geeft aan dat de stelling van De Hond steun lijkt te vinden in een twee weken geleden gepubliceerde studie in het tijdschrift Social Science Research Network. Utrecht UMC geeft aan dat het heel lastig is om een verband tussen luchtvochtigheid en verspreiding vast te stellen.

Scenario's

- Er heerst vrees voor een tweede virusuitbraak in China. De Nationale Gezondheidscommissie maakte bekend dat in China, in de afgelopen 24 uur, zestig nieuwe coronapatiënten zijn geregistreerd die geen symptomen hebben. Ook is een Chinese regio opnieuw in lockdown gegaan na een nieuwe besmetting.
- Op de vraag 'Ziet ons dagelijks leven er na de coronacrisis anders uit?' antwoordt minister Koolmees in een interview met AD: "Dat denk ik wel. Je ziet nu al het effect: mensen vergaderen online, vinden manieren om thuis te werken. Kinderen gebruiken digitaal lesmateriaal voor school en Zoom en Facetime om contact te houden met vriendjes en vriendinnetjes te hebben. Mensen doen meer aan webwinkelen. Zulke ontwikkelingen worden versterkt."

Informatiebehoefte

Vragen

- Zwangere en pas bevallen vrouwen kunnen met hun vragen en zorgen over het virus vanaf 6 april terecht op een digitaal spreekuur van de KNOV, organisatie van verloskundigen. KNOV krijgt veel vragen zoals: mag ik kraambezoek ontvangen, mag mijn partner aanwezig zijn bij de bevalling en kan de baby besmet raken?
- 'NuCheckt' controleert het bericht waarin staat dat mensen met bloedgroep A kwetsbaarder zouden zijn voor de gevolgen van het virus. NuCheckt geeft aan de berichten gebaseerd blijken te zijn op één niet gecontroleerd Chinees onderzoek en de gemeten verschillen tussen de bloedgroepen waren klein. Experts geven aan dat de bevinding interessant is, maar dat er meer en gecontroleerd onderzoek nodig is.
- Meer verhalen over de aanpak in Zweden. Waarom vliegt het land (met 5.500 besmettingen en 308 doden) scoort het een stuk slechter dan beide buurlanden Noorwegen en Finland) de crisis veel lichter aan?

Webcare VWS

- Via de social kanalen van minister De Jonge komt de vraag 'Kan iedereen in Nederland beter niet een mondkapje dragen?' vaak terug. Zorgpersoneel blijft aangeven dat zij (thuiszorg, verpleeghuis, PGB-ZZP'ers) geen beschermingsmiddelen krijgen. Fysiotherapeuten en mondzorgmedewerkers klagen dat ze niet hoeven. Ook klagen ze over hun omzetverliezen en onduidelijkheden onder welke financiële regeling zij mogelijk vallen.

- Op de corporate kanalen van VWS komen specifieke vragen binnen van mensen: Waarom mogen reizigers uit New York het land nog in zonder in quarantaine te moeten?; Waarom openen we gesloten ziekenhuizen (zoals het Slotervaartziekenhuis) niet?; Waarom wordt niet iedereen getest? Waarom moeten we geen mondkapje dragen? Geuite zorgen vooral over de levering van mondkapjes; bescherming van zorgpersoneel; het gebrek aan / onduidelijkheid over maatregelen voor de GGZ.

IC-capaciteit

- Ernst Kuipers geeft aan dat het aantal patiënten op de IC's 'gestaag' oploopt en verwacht deze groei nog twee weken aan te kunnen.
- De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) meldt dat ziekenhuizen een slaapmiddel, dat normaal op dieren wordt toegepast, tijdelijk mag gebruiken op de IC's. Het vergelijkbare slaapmiddel bevat propofol.
- "Bij ons is het op de ic's spannend. We hebben de golf ziekenhuisopnames vorige week doorstaan, dat is prettig. Het aantal nieuwe opnames daalt. Maar een flink deel van de patiënten stroomt na dagen wel door naar de intensive care. En dat kunnen we niet opvangen zonder hulp van andere regio's. Het komende weekeinde moeten we zeker tien patiënten per dag kunnen overplaatsen," vertelt Bart Berden van het Regionaal Overleg Acute Zorgketen Brabant.
- NOS bericht over de aanscherping van de richtlijn voor IC-artsen van de NVIC. 'Als de schaarste nog meer oploopt, zullen mensen van 70 jaar en oudere niet meer worden opgenomen.' Het is nu nog niet zover. Bovendien moet eerst de minister besluiten om van de huidige fase 2 naar fase 3 te gaan.
- Duitsland heeft nog veel IC-capaciteit over. "Wij hebben nog tienduizend bedden op de intensive care vrij", laat federaal minister van Gezondheid Jens Spahn vrijdag aan De Telegraaf weten. Of dit ook betekent dat de Bondsrepubliek in geval van nood buurland Nederland zal helpen kon de bewindsman nog niet zeggen

Beschermingsmiddelen

- Radboud UMC gebruikt twee UV-boxen om medische hulpmiddelen gedesinfecteerd worden. Radboud UMC wacht nog onderzoek af of het UV-apparaat ook mondkapjes kan desinfecteren.
- Met de inzamelingsactie #allemondkapjesverzamelen zijn bijna 40.000 mondkapjes, ruim 15.000 handschoenen, 3.000 brillen en honderden schorten voor de regio Den Haag opgehaald. Alle spullen worden verdeeld over verschillende zorginstellingen in de Veiligheidsregio Haaglanden.

Beademingsmethode en -apparatuur

- Het Amsterdam UMC onderzoekt welke beademingsmethode het meest geschikt is voor coronapatiënten. Er wordt gekeken of de manier van beademen – hoeveel druk, hoeveel zuurstoftoevoer – invloed heeft op de overlevingskansen van de coronapatiënt.
- Universiteit Twente heeft het snorkelmasker van sportwinkel Decathlon om kunnen bouwen tot ademhaling ondersteunende apparatuur. Na goedkeuring kunnen de maskers binnen enkele dagen in gebruik worden genomen. De zogeheten Medium Care-patiënten kunnen de maskers gebruiken.

Onderzoek

- Het laboratorium voor Medische Microbiologie van het Canisius-Wilhelmina Ziekenhuis in Nijmegen heeft goede hoop dat Nederlandse ziekenhuizen binnen een paar weken laagdrempelige bloedtesten kunnen uitvoeren voor een betrouwbare én snelle check op het coronavirus.
- Molecular Biology Systems (uit Goes) heeft een machine ontwikkeld die 22.800 tests uitvoert in 24 uur tijd.
- Uit een labproef blijkt dat jonge katten gevoelig zijn voor het coronavirus. Dieren kunnen door hun baasjes besmet raken, meldingen hiervan zijn zeldzaam. Overdracht van huisdier op mens is nog niet vastgesteld. Microbioloog Els Broens geeft aan dat er geen reden voor paniek is.

Dak- en thuislozen

- In Maastricht worden 50 dak- en thuislozen opgevangen in de voormalige gevangenis.

Extra risico voor 'stille verslaafden'

- De coronacrisis kan ook grote gevolgen hebben voor een verborgen groep Nederlanders: de stille verslaafden. Mensen die werk, een gezin en een sociaal leven hebben, maar achter de voordeur kampen met een verslaving. Door de spanning en over een tijdje misschien wel werkloosheid kunnen ze verder

verstrikt raken in een wereld van drank, drugs, gokken of een andere verslaving. "Ze kunnen eerder over het randje vallen en in de gevaarzone terecht komen. Over die groep maken we ons zorgen", zegt Verslavingskunde Nederland.

Expats 'vergeten' in crisiscommunicatie

- De website DutchNews.nl merkt een toename aan informatievoorziening van internationale werknemers. "De Rijksoverheid heeft wel de website government.nl met daarop in het Engels informatie over het coronavirus. Maar weinigen kennen die site, omdat die niet onder de aandacht wordt gebracht".

Sport

- De KNVB zit 'gevangen' tussen een kluwen van belangen en tegenstrijdige wensen. De UEFA dreigt met sancties aan bonden en clubs die besluiten te stoppen met voetballen. FOX Sport dreigt een deel van de reclamegelden niet uit te betalen aan de clubs indien zij besluiten te stoppen met spelen. Sommige clubs geven aan niet meer te willen spelen. En als laatste het maatschappelijk sentiment dat het belachelijk vindt dat voetbal nog door wilt gaan.
- Spelersvakbond VVCS meldt, na een peiling onder de aanvoerders van de clubs uit de eredivisie en Keuken Kampioen Divisie, dat de meeste aanvoerders dit seizoen willen uitspelen, mits het veilig is. De clubs op het hoogste niveau zijn verdeeld.
- Volgens Louis Van Gaal hebben de clubs die zeggen niet meer te willen spelen daar allemaal een reden voor. "Wie willen niet uitspelen? Ga maar kijken, clubs die nu in de stand op een Europese plek staan; clubs in de degradatiezone. De coronacrisis gebruiken voor eigen gewin en het dan brengen als een statement voor de volksgezondheid, ik ben een jongen die daar niet tegen kan."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Voorbereidingen voor het weekend – "geniet van de zon, maar in je tuin of op het balkon"

- Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en ProRail roepen Nederlanders op om dit weekend zoveel mogelijk thuis te blijven, en ondanks het verwachte mooie weer niet de natuur in te gaan of te reizen.
- Veiligheidsregio's treffen amper extra maatregelen. De veiligheidsregio's vertrouwen erop dat de landelijke en regionale voorschriften afdoende zijn en dat de inwoners hun verantwoordelijkheid nemen.
- Gemeente Amsterdam en Den Haag nemen wel extra maatregelen. Zo zijn aankomende zondag in Amsterdam de grachten afgesloten, is er beperkte toegang tot parken en geldt er een vaarverbod. In Den Haag zijn de parkeerterreinen langs de kust gesloten.
- Enkele burgemeesters kondigen aan dat ze boetes gaan uitdelen voor drukte in de natuur.
- Ook het openbaar vervoer heeft reizigers opgeroepen weg te blijven onder het motto 'het ov is geen uitje'. Ook watersporters wordt gewezen op de maatregelen. Rijkswaterstaat zegt dat het niet verboden is het water op te gaan maar de strenge regels gelden ook op en langs het water.
- Volgens Google gaan Nederlanders ondanks het coronavirus nog relatief veel op stap. Zo bezoeken Nederlanders 65% minder vaak recreatie- en winkelplekken op. In Italië en Spanje is dit met 95% minder.
- De politie van Borne (OV) heeft gisteravond een eind gemaakt aan een zogenaamd 'schijt-aan-corona'-feest. In een pand waren meerdere personen aanwezig, klonk harde muziek en werd alcohol geschonken.

Duitse RIVM: "Nederland is risicogebied"

- Het Robert Koch Instituut heeft heel Nederland tot een 'risicogebied' verklaard. Daarom mogen gezondheidsmedewerkers die in Nederland zijn geweest twee weken niet in Duitse ziekenhuizen en verpleeghuizen werken. Een bestuurder van Leer (noordwesten van Duitsland) roept Nederlandse artsen en verpleegkundigen die daar in een kliniek werken op om niet naar Nederland te gaan. "We hebben de Nederlandse medici in deze coronacrisistijd dringend nodig", zegt hij tegen het Dagblad van het Noorden.

Initiatieven

- Vanwege de strikte maatregelen die gelden voor uitvaarten komt Rotterdam nabestaanden financieel tegemoet. Om risico op besmetting met het coronavirus te voorkomen mogen maximaal maar dertig nabestaanden bij een uitvaart zijn. Ook mogen zij voor en na een uitvaart niet samenkomen. Vrijdag heeft het Rotterdamse college daarom besloten hen 25 procent korting te geven op de kosten van een uitvaart.

- Amsterdammers die hun oudere, werkende of zorgende stadgenoten een pluim willen geven, kunnen dat komend weekend doen via hun Twitter of Instagram, met de hashtag #amsterdamhouvol. Vanaf vrijdag rijden er twee led-wagens langs ziekenhuizen en verpleegtehuizen die de berichten laten zien.

Betekenisgeving

Afweging huisartsen IC opnames

- Huisarts Dan Hoevenaars uit Uden verbaast zich over de theoretische discussie die er op tv gevoerd worden over de vraag of patiënten vanwege de druk op de ic's in het ziekenhuis straks wel of niet behandeld kunnen worden. "Die afwegingen maken huisartsen al wekenlang. En in het verleden voor veel meer patiënten al jarenlang. Als wij alle zwaar zieken met coronaverschijnselen hadden doorgestuurd naar het ziekenhuis, hadden ze daar helemaal een tsunami aan patiënten gehad. In veel gevallen zijn ouderen nu thuis beter af dan in het ziekenhuis."

Wel of niet dragen van mondkapjes

- Wereldwijd vindt een verschuiving plaats over de opvattingen over mondkapjes. Verschillende Europese landen verplichtten afgelopen week het dragen van mondkapjes in bepaalde openbare ruimtes. Ook de VS en de Wereldgezondheidsorganisatie WHO overwegen het advies om geen mondkapjes te dragen te veranderen, maar volgen het RIVM hebben mondkapjes onder de huidige maatregelen geen zin.

Uitbreiden testcapaciteit

- De plannen van het kabinet om vier keer zoveel mensen te testen op corona zijn niet realistisch. Dat zeggen deskundigen van het Veldhovense lab PAMM. "De minister schept valse verwachtingen" met zijn plannen om in plaats van 4.000 mensen straks 17.500 mensen in Nederland per dag op corona te testen. En later zelfs 29.000 mensen. Volgens arts-microbiologen van het Veldhovense lab van stichting PAMM is dat alleen in theorie mogelijk: "Maar in de praktijk zijn die aantallen onhaalbaar."

Peilingen – Meeste Nederlanders verwachten nog zeker zes maanden maatregelen

- Een ruime meerderheid (58%) van de Nederlandse bevolking verwacht dat er nog zeker zes maanden beperkende maatregelen zullen blijven gelden. Ook houden we rekening met een forse economische krimp. Een kleiner percentage (9 procent) houdt er rekening mee dat dergelijke maatregelen een jaar lang zullen gelden. Dat blijkt uit onderzoek van I&O Research onder een representatieve groep Nederlanders. "Je merkt dat mensen deze crisis nu echt serieus nemen en er van zijn doordrongen dat het nog wel even duurt. Maar je ziet ook dat ze wel uitgaan van herstel na een maand of zes; daar blijkt ook een zeker optimisme uit", concludeert onderzoeker Jasper de Jong. Mensen noemen als te verwachten maatregelen voor de komende zes maanden onder andere het niet schudden van handen, sluiting van horeca en thuiswerken.

Peilingen - ZZP'ers maken zich grote zorgen over de eigen financiële situatie

- Het inkomen van twee derde (64 procent) van de zzp'ers daalde in de maand maart, meldt onderzoeksbureau I&O Research. Van de zzp'ers zegt 17 procent niet erg tevreden te zijn over de maatregelen die het kabinet heeft aangekondigd om het bedrijfsleven, ondernemers en zzp'ers te ondersteunen. Zes op de tien (61 procent) zzp'ers maken zich zorgen over de eigen financiële situatie. Bij alle Nederlanders ligt dit percentage op 37 procent. Van alle werkende Nederlanders is driekwart (76 procent) tevreden over de kabinetsmaatregelen. Het merendeel is tevreden over de 'intelligente lockdown' (91 procent) en de manier waarop het kabinet de volksgezondheid beschermt (88 procent).

Ruttes Crisisteam –'rally round the flag'

- Rutte stuurt het crisisteam inmiddels strak aan, schrijven diverse media. Decentrale structuren zijn tbv de crisis teruggedraaid: de regio's doen wat de ministers willen, zo vat een burgemeester het samen. Volgens Volkskrant doet zelfs de koning mee in de strijd van het Kabinet om meer hulpmiddelen te krijgen voor Nederland. De krant stelt ook dat de politieke consequenties niemand zijn ontgaan; "als macht gecentraliseerd wordt, komt de waardering vooral bij de centrale figuur in dat stelsel terecht: Mark Rutte. Andere politici staan voorlopig in zijn schaduw". FD concludeert dat "coronapremier Rutte al zijn opposenten met lege handen achterlaat".